

ראיונות מיוחדים

לגמרי

היהודים הבינו זאת ונטלים חלק פעיל ב- מאבק לשחרור.

הבוגר. ציוני אנטי-ישראלי

הראיון המעניין ביותר שהיה לי, גינתן לי על ידי אדם שנאסר עלי לפרסם את שמו או לציטט אותו.

בן 78. איש מדע גדול. איש שנטל חלק פעיל ביותר בעיצוב דמותו של המרחב לא-חר מלחמת העולם הראשונה, ועמד במשך שנים רבות מאחורי הקלעים של המדיניות הצרפתית באזור. יודם של פייסל, וייצמן ולורנס, התיימש מהפוליטיקה לחלוטין. אי-שיות גדולה, מלאת סתירות גדולות — רגש דתי עמוק, גאונות, אהבה עמוקה לציונות והתנגדות עלוקה למדינת ישראל.

הוא שוחח עמי במשך שעתיים בדיירתו, ודבריו היו מעין חידוי אישי. אני רוצה לצטט רק קטע אחד מהשיחה, המאיר את אי-אישיותו ואינו נוגע בפרטים אשר אודותיהם שוחחנו.

המצרי שסידר אותי

ביקשתי מאת המתווך להפגיש את מי עם איש השגרירות המצרית. רציתי שהאיש יהיה בעל עמדת מפתח בשגרירות, ואיש אינטליגנטי. המתווך אמר שאין זה בלתי-אפשרי, וביקש ממני להתקשר עמו כעבור כמה ימים.

כעבור כמה ימים התקשרתי. "הענין סודרי", אמר המתווך, "סוד מחר בבוקר בשעה 11.00 אל משרדי". למחרת בבוקר הודיעו העתונים על פגישתו של שרת עם דאלס ומקמילן. הכיני ב-משרדו של המתווך מ-11.00 עד 12.00. ב-שעה 12.00 נקראתי להיכנס לחדר. הצגתי את עצמי. המצרי לא הציג את עצמו. התנצתי על הצרפתית הגרועה של בפי וביקשתי לראות אנגלית. המצרי לא הסכים. אמרתי שוב כי יצטרך המתווך לתרגם. או יותר המצרי ואמר: "אולי רייט, אינגליש!". "הייתי רוצה לשאול אותך כמה שאלות", אמרתי.

"מדוע אתה רוצה לשאול אותי שאלות?" "כי אני עתונאי, סופרו של העולם הזה, עתון המטיף לשלום במרחב. אינני רוצה לגזול הרבה מזמנך, על כן אשאל אותך רק שאלות מעטות, השאלות החשובות בלבד. "האם רוצה מצרים במלחמה עם ישראל?" "אינני מוסמך לענות לך". "גם אני אינני מוסמך לשאול אותך. אני רוצה לדעת מהי ההרגשה בלב העם המצרי כלפי ישראל". "בוא מחר בשעה 11.00 בבוקר לקפה מאריניאן בשאנז'אלייה. שם נשוחח". כאן התערב המתווך ואמר: "אולי תשור חחו בינתיים על הכרים אחרים?" "לא!" אמר המצרי, "אני מעדיף שניפגש מחר ונשוחח על הכל". וירה בי מבט לגלגני.

סלח לי על שהתחלתי להסוֹף, אמרתי, כאשר נפרדנו בלתי-ציתוי. כמוכן שהמצרי לא בא לפגישה. העתונים הודיעו על התנגדות חדה בשביל ישראל לקחה עשרים שבועים. המצרי היה ממזר וסידר אותי.

ת: בהחלט כן. גם הרוב בניהו דסחור בתוניסיה, בראשותו של הניב בורגיבה, הולך בדרך זו. שאיפתנו היא לארגן את שלוש מדינות צפון-אפריקה במסגרת פדרלית, עצמאית, הקשורה בצרפת במסגרת של קהילת עמים, כדוגמת הקומנולת הבריטית. מפלגת הפדאי מתנגדת לליגה הערבית ולכל אידיאולוגיה גזענית או דתית. ההשקפה תיכוח אלינו אינה מותנה בדת או גזע, אנו המפלגה הדימוקרטית של כל תושבי מרוקו. מר בנאורף יוכל להסביר לך זאת.

ש: האם חשוב מאד אם על כסא הסולטן יושב סדי מולאי בכרפאפה או סדי מר?

לאי בן-יוסף?

פאריס היא צומת-הדרכים בין קאהיר ובגדאד. מראקש ותל-אביב. ביירות וטוניס. בפאריס מתנגשות כל הדעות של כל המומחים לכל בעיות המרחב, מבעיית מרוקו ועד בעיית ישר-אל. השבוע התרוצץ עמוס קינן בין כל המומחים האלה ושאל את כולם לדעותיהם על כל הבעיות.

ת: הדבר אינו חשוב כשלעצמו, אך הוא חשוב כסמל. בכרפאפה הושב על כסא כידי הצרפתים, בניגוד לרצון העם המרוקאי. בן-יוסף מסמל לגבינו את המלחמה לעצמאות. אך אין בכוחנו להשאיר את המשטר ב-מרוקו כמו שהיה. אנו רוצים במונרכיה קונסטיטוציונית, בעוד שבידי הסולטן תישאר סמכות סמלית בלבד. נציגי מפלגתנו, שביקרו אצל הסולטן הגולה במדגסקר, הבינו או ממנו מכתב חתום בו הוא מתחר על סמכות כויתו הבלעדית כסולטן ומסכים למועצת-כתר. זהו צעד ראשון לקראת הקמת מדינה של דימוקרטית.

האיסטיקאל הגתמך בכספי הליגה הערבית, עומד עתה במצב מגוחך בשל כך. הם מסרבים להכיר במועצת-הכתר, בעוד שהסולטן הגולה עצמו הסכים לכך. כאשר יחזור הסולטן, לפי דרישתם, יאלצו לצאת כנגדו, או לחתור.

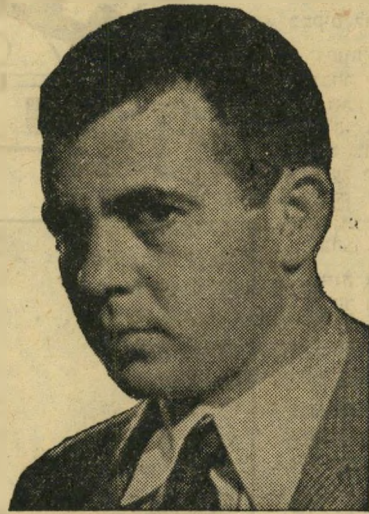
בנאורף: היהודים יחליטו

יהודים במרוקו סובלים קודם כל מעונין זה. זוהי בעיה חברתית. ממשלה עצמאית שתקום במרוקו תצטרך לדאוג לשיפור מצבם. מפלגת הפדאי תעניק להם, כמוכן, שחיוני-זכויות.

קיימת הבעיה של הגירה. זוהי בעיה עדינה. על היהודים יהיה להחליט. אלה שרצו גם להגר, חופשיים לעשות זאת. אך טבעי הוא שאנשים השרויים במחסור ירצו להגר למקום בו יהיה מצבם טוב יותר. אך אלה שיישארו, חייבים לתת יד לתנועת-השחרור של מרוקו. אני שמח לציין שרבים מבין

שית. או תעמודנה לפניו שתי ברירות: לפי גות אל ההמונים (שאנים, כי הוא נשען לפי שעה אך ורק על הכת הצבאית), או להיכנע ללא תנאים. או יכול סופו להיות כסופו של מוסאדק.

ואם יחליט להכנע, עלולים אותם ההמונים שהוא בוטח בהם להפיל אותו. כך קורה עם הרבה מנהיגים שהעולם מייחס להם כוחות שאין להם. כאשר עלה מנדס-פראנס לשלטון, היו הכל בטוחים שהוא ישתחרר את צרפת מהתלות הפוליטית באמריקה. כולם חשבו כך, חוץ ממנדס-פרנס. ואין זאת אשמתו שתלו בו כוחות כאלה. אולם כאשר הסכים לתוכנית האמריקאית לחימוש גרמניה, נפל.

עבד אלינאצר עומד באותו מצב. במקום או במאחר יאלץ לפעול לפי רצונם של האמריקאים. ואם לא הוא, יעשה זאת מישהו אחר.

שרכאוי: נגד הליגה הערבית

מר שרכאוי הוא דוברת של הפדאי, המפלגה הדימוקרטית של מרוקו. ה-שנייה בגודלה וחשיבותה לאחר האיסטיקאל. הוא בא לפאריס לשאת ולתת עם הממשלה הצרפתית. יחד איתו הגיע גם מר בנאורף, יהודי, המומחה של המפלגה לבעיית היהודים של מרוקו. שניהם קיבלו אותי בגראד-הוטל שליד כיכר האופרה, בו התאכסנו ב-השוחם בבירה. מר שרכאוי הוא איש אדיב, משכיל, מערבי בהליכותיו, מהיר-מחשבה, ו-משיב קצרות לענין.

ש: מר שרכאוי, במה דוגלת מפלגתך?
ת: בראש וראשונה, בעצמאות למרוקו. זוהי מטרנתו הראשונה והראשונה.
ש: אם כן, במה אתם נבדלים מהאיסטיקאל?

ת: באיסטיקאל קיימים שני פלגים, ה-רוב הקיצוני והמעוט המתון. הרוב דוגל בפאן-ערביות בהצטרפות לחברה-הערבי ובר-פאן-איסלאם. אנו לוחמים להקמת ממשל דימוקרטית במרוקו, לפי המתכונת המערבית. דבר זה אומר, בראש ובראשונה, הפרדת הדת מהמדינה. אנו שואפים להמשיך ולקיים יחסי ידידות עם צרפת גם לאחר שתקום ממשלה עצמאית במרוקו.

ש: האם קיימת נטייה זו גם בשאר ארצות צפון-אפריקה?

דואר סאבלייה הוא פרשנו המדיני של זה מונד לענייני המרחב. הוא אחד מגדולי המומחים של המערב, וללא ספק גדול המומחים של צרפת, לכל הנעשה כיום באזור המשתרע מטהרן עד טוברוק. הידיעות המופיעות בזה מונד הינן לרוב מדר-ייקות ומהימנות יותר מאלה שבידי כל שר-רתייה-מודיעין של מעצמות המערב. וזוהי עובדה.

לסאבלייה הקשרים הטובים ביותר בכל בירות ערב. הוא איש מתקדם בדעותיו, אי-טריקולוניאליסט, מערבי-מתון. העתון לה-מונד היה הראשון שיצר את המושג "נייט-רליום" בפובליציסטיקה האירופית. פרט מענין הוא סאבלייה הנו יהודי מבגוד. הוא קיבל אותי במשרדו במערכת העתון.

ש: מר סאבלייה, מה דעתך על התפתחות העניינים בצפון-אפריקה?

ת: הבעיה אינה בין צרפת וצפון-אפריקה, אלא בראש וראשונה בין צרפת לבין צמחה. בצפון-אפריקה יש שבים שני מיליון צרפתים, מהם מיליון באלג'יר. הם קולוני-אליסטים. הם מחזיקים בידיהם בכל עמדות המפתח של האדמיניסטרציה, המשטרה וה-צבא. כך הם יכולים לקיים לחץ עצום על הממשלה. הם אינם מוכנים לשום פתרון ולשום פשרה. אילו היו פותרים את הבעיה באופן רדיקלי, ומעבירים את שני המיל-יונים הללו בחזרה לצרפת היו הללו על-לים להוות סכנה לדמוקרטיה הצרפתית.

ש: נעבור למצב במרחב. האם, לדעתך, החליטו מעצמות המערב להקריב את ישר-אל?

ת: בהחלט לא. ומסיבה זו, עד כמה שה-דבר תלוי במעצמות המערב, לא תפרוץ מל-חמה בין ישראל ובין ארצות ערב. הן אינן יכולות להקריב את ישראל, כי הן יודעות היטב שישראל היא כוח. אילו רצו להקריב אותה, לא היו מעניקים לה סיוע.

הבעיה היא קצת יותר עדינה. האמריקאים מעוניינים לארגן את המזרח-התיכון במסגרת של בריתות צבאיות. לפי המצב כיום, אי אפשר עדיין להכניס את ישראל למסגרת זאת, כי לא כל מדינות ערב נכנסו אליה. כל בקשותיה של ישראל לברית צבאית נפ-רדת עם אמריקה תהיינה ללא הועיל. האמרי-קאים אינם מוכנים להסתכן. הם דורשים מ-ישראל סכלנות. רק לאחר שתירמנה כל מדינות ערב, כולם מצרים, כבירת אחת כדוגמת ברית תורכיה-ציראק-פאקיסטאן, יבוא תורה של ישראל. או יוכלו האמריקאים לתמוך על מדינות ערב ולכפות עליהן שלום עם ישראל.

ש: האם רואה אתה במרחב תנועות פרו-גרסיביות? האם קיימת נטייה לנייטרליזציה של המזרח-התיכון?

ת: לא. עדיין מוקדם מדי. המזרח-התי-כון אינו בשל. אם תפרוץ שם מהפכה, יהיה טובה כסוף המהפכה במסקיו או בגחא-טמאלה.

הן מזה אינני מאמין בנייטרליזם. אנו השמצנו את המונח הזה, ונעיים מאד להשתעשע בו, אך הוא אינו ריאלי. גם נהרו אינו נייטרלי. העולם מחולק למחנות, ואפשר להשתייך למחנה זה או אחר. בתוך מחנה המערב אפשר להיות קיצוני או מתון, מחר-חר-מלחמה או רודף-שלום. כל עוד משתייכת יהודו של נהרו לקומונולת הבריטי, היא חלק מהמערב. או היא יכולה לרבר על נייט-רליום. נהרו אינו מעלה אפילו בדעתו לפרוש ממחנה המערב ולעמוד בוד. זה בלתי-אפי-שרי בעולם של היום.

ש: האם עבד אלינאצר הוא אנטי-מע-רבי?

ת: לא. הוא רק נהנה מהעובדה שהמר-חב הינו עדיין שטח-הפקר במידת מה. הוא יכול עדיין להשתעשע בקניית נשק מהגוש המזרחי. כי עדיין לא עמד בפני מבחן. הוא יבוא כאשר האמריקאים יחליטו לתמוך עליו להצטרף לברית צבאית אנטי-קומוניסטי-